

**INFORMATSIOON JA
DOKUMENTATSIOON**
Rahvusvaheline raamatukogustatistika
(ISO 2789:2006)

Information and documentation
International library statistics
(ISO 2789:2006)

EESTI STANDARDI EESSÕNA

Käesolev Eesti standard on rahvusvahelise standardi ISO 2789:2006 “Information and documentation – International library statistics” ingliskeelse teksti tõlge eesti keelde.

Algteksti tõlkesse lisatud selgitavad märkused on standardi tekstis eristatud fraasiga “Eesti standardi märkus”. Standardi jaotises 3 “Terminid ja määratlused” on eesti terminile lisatud ka inglise termin. Tähestikregister sisaldab standardis kasutatud mõisteid eesti ja inglise keeles koos viidetega vastavatele standardi jaotistele.

Standardi kavandi on koostanud standardimise tehniline komitee EVS/TK 22 “Informatsioon ja dokumentatsioon”, projekti juht – Eesti Rahvusraamatukogu.

Standard on aluseks Eesti raamatukogude statistiliste andmete kogumisel. Standardi rakendamisel saadud statistilised andmed on rahvusvaheliselt võrreldavad.

Statistiliste andmete kogumist täpsustatakse statistilise aastaaruande juhendis.

Rahvusvaheline standard ISO 2789:2006 on üle võetud Eesti standardiks EVS-ISO 2789:2007, mis on kinnitatud Standardikeskuse 30.08.2007. a käskkirjaga nr 124 ja jõustub selle kohta EVS Teataja 2007. aasta septembrikuu numbris teate avaldamisega.

Eesti standard EVS-ISO 2789:2007 asendab standardi EVS-EN ISO 2789:2003.

This standard contains an Estonian translation of the English version of the International Standard ISO 2789:2006 “Information and documentation – International library statistics”.

Explanatory notes added to the original text are distinguished in this text with a phrase “Eesti standardi märkus”.

The International Standard ISO 2789:2006 has the status of an Estonian National Standard.

Standardite reprodutseerimis- ja levitamiseõigus kuulub Eesti Standardikeskusele

SISUKORD

EESSÕNA ISO 2789:2006	IV
SISSEJUHATUS ISO 2789:2006	V
1 KÄSITLUSALA	1
2 NORMATIIVVIITED	1
3 TERMINID JA MÄÄRATLUSED	2
3.1 Raamatukogud	2
3.2 Kogu	6
3.3 Raamatukogu kasutamine ja kasutajad	13
3.4 Juurdepääs ja vahendid	20
3.5 Kulud	21
3.6 Raamatukogu personal	21
4 STATISTIKA KASUTUSVÕIMALUSED, KASU JA PIIRANGUD	22
4.1 Taust	22
4.2 Arengusuunad raamatukogude tegevuses	23
4.3 Statistika valimine raamatukogu jaoks	23
5 STATISTILISTE ANDMETE ESITAMINE	24
5.1 Üldist	24
5.2 Ajavahemik, mida andmed puudutavad	24
5.3 Valimi järgi kalkuleeritud andmed	24
6 STATISTILISTE ANDMETE KOGUMINE	24
6.1 Raamatukogud	24
6.2 Kogu	27
6.3 Raamatukogu kasutamine ja kasutajad	35
6.4 Juurdepääs ja vahendid	40
6.5 Kulud (aruandeperioodi jooksul)	43
6.6 Raamatukogu personal (aruandeperioodi lõpus)	45
Lisa A (normatiivlisa) Elektrooniliste raamatukoguteenuste kasutuse mõõtmine	48
Lisa B (normatiivlisa) Täiendava statistilise analüüsi jaoks soovitatavad kategooriad	65
Lisa C (normatiivlisa) Ekstrapoleerimine	71
Kasutatud kirjandus	73
Tähestikregister	74

EESSÕNA ISO 2789:2006

ISO (Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon) on ülemaailmne rahvuslike standardi-organite (ISO liikmesorganisatsioonide) liit. Rahvusvaheliste standardite ettevalmistustöö tehakse tavaliselt ISO tehnilistes komiteedes. Igal liikmesorganisatsioonil, keda huvitab tehnilise komitee töövaldkond, on õigus olla esindatud selles komitees. Samuti osalevad töös ISO-ga koostööd tegevad nii rahvusvahelised valitsustevahelised kui ka valitsusvälised organisatsioonid. ISO teeb tihedat koostööd Rahvusvahelise Elektrotehnikakomisjoniga (IEC) kõigis elektrotehnika standardimist puudutavates küsimustes.

Rahvusvahelised standardid kavandatakse vastavalt ISO/IEC direktiivide 2. osas esitatud reeglitele.

Tehniliste komiteede põhiülesanne on rahvusvaheliste standardite koostamine. Tehnilistes komiteedes vastuvõetud rahvusvaheliste standardite kavandid saadetakse ISO liikmesorganisatsioonidele hääletamiseks. Rahvusvahelise standardina avaldamiseks peab kavand saama vähemalt 75 % hääletanud liikmete heakskiidu.

Mõned selle dokumendi elemendid võivad olla patendi- või muu samaväärse õiguse objektiks. ISO ei ole kohustatud mingeid selletaolisi õigusi välja selgitama.

Rahvusvahelise standardi ISO 2789 koostas tehnilise komitee ISO/TC 46 "Information and documentation" alamkomitee SC 8 "Quality – Statistics and performance evaluation".

Käesolev neljas väljaanne tühistab ja asendab kolmanda väljaande (ISO 2789:2003), mis on sisuliselt üle vaadatud eesmärgiga tuvastada ja lahendada ISO 2789:2003 rakendamisel tekkinud probleemid ning arvestada raamatukogude elektrooniliste teenuste kiiret arengut.

SISSEJUHATUS ISO 2789:2006

Käesolev standard annab juhiseid raamatukogu- ja infoteenuste osutajatele statistika kogumiseks ja aruandluseks.

Jaotised 3 ja 6 moodustavad standardi põhiosa. Jaotises 3 antakse määratlused enamikule elementidele, millest raamatukoguteenus koosneb; määratlused on mõeldud rakendamiseks üksnes statistikas. Jaotises 6 soovitatakse, kuidas neid elemente arvestada. Täieliku ülevaate saamiseks peavad standardi kasutajad tutvuma mõlema jaotisega.

Lisaks algsele eesmärgile pakkuda üldisi juhiseid raamatukogustatistika pidamiseks, mis moodustab ühe osa rahvusvahelisteks aruanneteks esitatavast riiklikust statistikast, täpsustatakse statistiliste andmete esitamist vastavalt standardi ISO 11620 nõuetele.

Käesolev rahvusvaheline standard hõlmab ka elektroonilisi ressursse ja teenuseid puudutavaid määratlusi ning arvestusprotseduure. Peale standardi põhiosas leiduvate elektroonilisi ressursse ja teenuseid käsitlevate jaotiste peab standardi kasutaja eriti silmas pidama lisas A esitatud olulisi selgitusi ja juhiseid. Selgitused ja juhised on esitatud lisana, sest see võimaldab detailsemalt kirjeldada meetodeid ja probleeme raamatukogu elektrooniliste teenuste kasutuse mõõtmisel.

On selge, et eri tüüpi ja suurusega raamatukogudel ei ole võimalik koguda andmeid kõigi käesolevas standardis toodud näitajate alusel. Täielikumaks analüüsiks on lisas B kirjeldatud mitmeid täiendavaid näitajaid, mis on olulised ainult mõnele raamatukogutüübile. Eelnimetatud lisa eesmärk on tagada, et statistiliste andmete kogumisel kasutatakse ühtesid ja samu määratlusi ning meetodeid.

Kõik lisad on normatiivsed. Lisa C on oluline riikliku statistika koostamisel ja avaldamisel ning võimaldab statistilisi näitajaid riikide vahel tõeselt võrrelda ka pikema aja vältel.

Raamatukogude tegevuse kirjeldamise ja laiema tutvustamise nõude saab täita vaid juhul, kui raamatukogud järgivad andmete kogumisel käesoleva standardi juhiseid. Raamatukogudel tuleb rahvusvahelise standardi järgi koguda võimalikult täielikke andmeid oma töö kohta.

Statistiliste andmete esitamine ja avaldamine nõuab alati tähelepanelikku ja täpset suhtumist, ent neid protsesse ei käsitleta selles standardis.

Käesolevat rahvusvahelist standardit haldab töörühm, kes jälgib muutusi ja vastavalt vajadusele viib sisse täiendavaid juhiseid statistiliste andmete kogumiseks.

INFORMATSIOON JA DOKUMENTATSIOON

Rahvusvaheline raamatukogustatistika
(ISO 2789:2006)

Information and documentation
International library statistics
(ISO 2789:2006)

Tõlgendamise erimeelsuste korral on kehtiv ingliskeelne tekst	In case of interpretation disputes the English text applies
---	---

1 KÄSITLUSALA

Käesolev standard sisaldab juhiseid raamatukogu- ja infoteenuste osutajaile statistika kogumiseks ja esitamiseks eesmärgiga:

- esitada andmeid rahvusvaheliseks aruandluseks
- tagada riikidevaheline vastavus nende statistiliste näitajate puhul, mida raamatukogude juhid sageli kasutavad, ent mida rahvusvahelised aruanded ei hõlma
- edendada head tava kasutada statistikat raamatukogu- ja infotöö korraldamisel
- täpsustada andmete esitamist vastavalt standardi ISO 11620 nõuetele.

2 NORMATIIVVIITED

Järgnevalt viidatud dokumendid on vajalikud käesoleva dokumendi rakendamiseks. Dateeritud viidete puhul kehtib ainult viidatud väljaanne. Dateerimata väljaannete puhul tuleb rakendada viidatud dokumendi viimast väljaannet (koos muudatustega).

ISO 11620:1998 Information and documentation – Library performance indicators

ISO 11620:1998/Amd 1:2003 Additional performance indicators

ISO TR 20983:2003 Information and documentation – Performance indicators for electronic library services¹

¹ ISO/TR 20983 ja ISO 11620 :1998 muud. 1 lülitatakse ISO 11620 teise väljaandesse.